

การ์ตูนแห่งชาติ ชนชั้น ชีวิต

(การ์ตูนที่รักลำดับที่ 7)

เปิดมิติการ์ตูนสู่เรื่อง
รัฐ-ชาติ-ระบบการปกครอง
วิเคราะห์ชนชั้นทางสังคม
กะเทาะแก่นแท้ชีวิตที่ลึกและแหลมคม

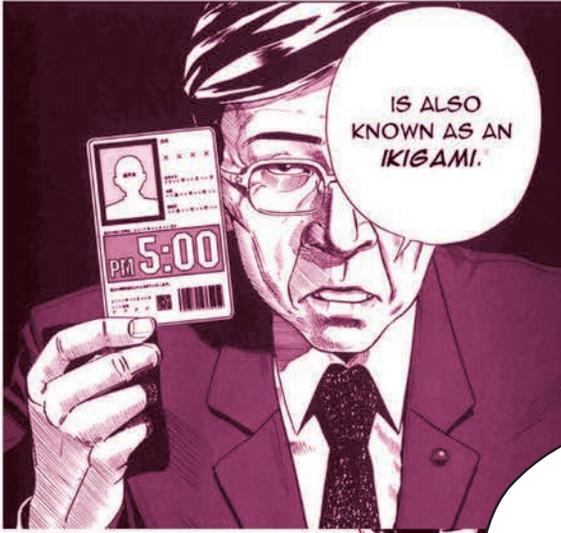
การ์ตูนคือวรรณกรรมอีกชนิดหนึ่ง
ซึ่งกลายเป็นสื่อสำคัญ
ของโลกปัจจุบันไปเสียแล้ว

นิธิ เอียวศรีวงศ์ : คำนิยม



นายแพทย์ประเสริฐ พลิตผลการพิมพ์





การ์ตูนแห่งชาติ
ชนชั้น ชีวิต





การ์ตูนแห่งชาติ
ชนชั้น ชีวิต

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์มติชน

2553



การ์ตูนแห่งชาติ เซ็นเซชัน ชีวิต • นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, พฤศจิกายน 2553

ราคา 220 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, นพ.

การ์ตูนแห่งชาติ เซ็นเซชัน ชีวิต. กรุงเทพฯ : มติชน, 2553.

304 หน้า : ภาพประกอบ.

1. การ์ตูน I. ชื่อเรื่อง

741.5

ISBN 978 - 974 -02 - 0706 - 1

- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุชาติ ศรีสววรรณ • ผู้ช่วยผู้จัดการสำนักพิมพ์ : ประยงค์ คงเมือง
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุณปาน • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : กิตติวรรณ เจริญวิเศษ • ผู้ช่วยบรรณาธิการ : สุภาชัย สุชาติสุธารธรรม
- พิสูจน์อักษร : บุญพา มีชนะ • คอมพิวเตอร์กราฟิก : ปณพร อ่อนน้อม
- ออกแบบปก-ศิลปกรรม : ประภาพร ประเสริฐโสภา • ประชาสัมพันธ์ : กมลทิพย์ ธนะกิจรุ่งเรือง



สำนักพิมพ์มติชน • www.matchonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1335 โทรสาร 0-2589-5818

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2400-2402

พิมพ์สี : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด 27/1 หมู่ 5 ถนนสุขาประชาสรรค 2 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี 11120

โทรศัพท์ 0-2584-2133, 0-2582-0596 โทรสาร 0-2582-0597

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3353 โทรสาร 0-2591-9012

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co.,Ltd. 12 Tethsabannaruem Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand



หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เพื่อปกป้องธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน และสุขภาพของผู้อ่าน

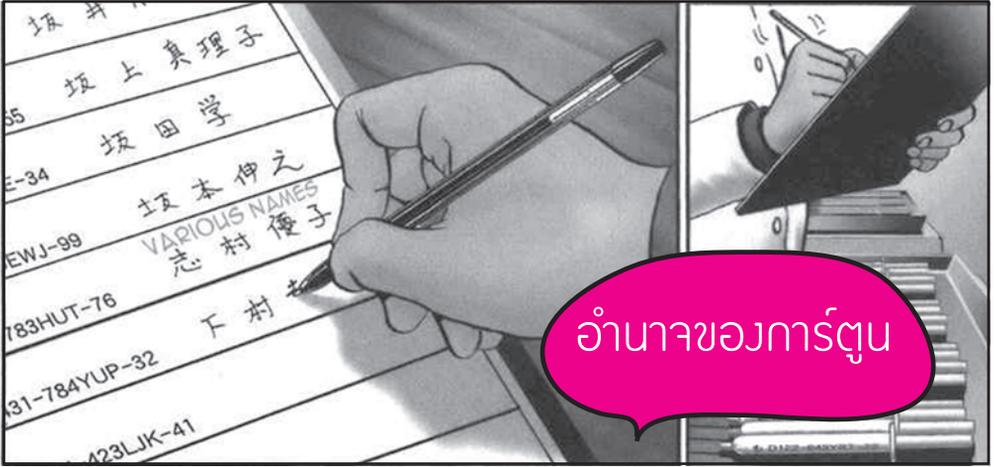
สารบัญ



อำนาจของการ์ตูน	7
คำนิยาม : นิธิ เอียวศรีวงศ์	9
คำนำผู้เขียน	14

ผีกินหัว : การ์ตูนของไพร่	18
The Princess and the Frog : กบที่ไม่ทำหน้าที่ของกบ	26
SANCTUARY : เขตอภัยทาน	34
BLEACH เทพมรณะ (1) : พวกชั้นล่าง	42
BLEACH เทพมรณะ (2) : สิ้นค้าชั่วคราว	50
BLEACH เทพมรณะ (3) : อำนาจจากส่วนกลาง	58
BLEACH เทพมรณะ (4) : ผ่าจันทรธา	66
BLEACH เทพมรณะ (5) : โครงสร้างที่ผู้พัง	74
BLEACH เทพมรณะ (6) : เพียงเอ่ยคำขอโทษ	82
ลวง หลอก ช่า : ทำลายเขาก่อนที่เขาจะทำลายเรา	90
อิคิงามิ สาสึน - สั้ง - ตาย (1) : วัคซีนเพื่อความรุ่งเรืองแห่งชาติ	98

อิติงามิ สาส์น - สั่ง - ตาย (2) : พลีชีพเพื่อชาติ	108
RAINBOW 7 นช.แดน 2 ห้อง 6 : สถานพินิจฯ โรงเรียน โรงงาน โรงพยาบาล	116
ซีบราแมน(ZEBRAMAN) : จงแต่มีสีชาวดำ!	126
GUNNM เพชฌฆาตไซเบอร์รัก : คน ไม่ใช่คน และเมืองฟ้าอมร	134
JIN หมอทะเลศตวรรษ : ข้าราชการ นักวิชาการ ประชาชน	142
ดาบล่าพญามารโดโรโระ : นรกอยู่ในใจ	150
ตามล่านักฆ่าแอนดรอยด์ : หัวใจของหุ่นยนต์	158
หุ่นยนต์ผู้ยิ่งใหญ่บนปฐพี : อำนาจหนึ่งล้านแรงแม่	166
The Sky Crawlers : ความซึ่มเศร้าแห่งชาติ	174
Ninja Scroll 10 th Anniversary : เพศสัมพันธ์อันตราย	182
Wicked City : เพศสัมพันธ์ถึงตาย	190
Paprika : รู้ได้อย่างไรว่าทุกวันนี้มีใครกำลังฝัน	198
Tekkonkinkreet : เด็กเร่ร่อน เมือง และเต่า	206
Stormy Night : มันเป็นคืนเดือนมืดฟ้าฝนกระหน่ำ	214
Tales from Earthsea : ครอบครัวย้ายแล้ว	220
Ponyo on the Cliff by the Sea : ความรักเมื่อน้ำท่วมโลก	230
NANA (1) : โคะมัทสึ นานะ	238
NANA (2) : โอซากิ นานะ	246
NANA (3) : อนาคตของนานะ	254
NANA (4) : บุคลิกภาพของนานะ	262
คั่นนะซัง คนจะสวยช่วยไม่ได้ : ตัวชี้วัดความสวย	270
รักใส ๆ หัวใจซุ่มได้ : จิตวิญญาณของผ้าพันแผล	278
UP(1) : ข้างทางหรือเป้าหมาย	286
UP(2) : วันที่หมาครองโลก	294
เกี่ยวกับผู้เขียน	303



อำนาจพิเศษอย่างหนึ่งของการ์ตูน คือสามารถนำเรื่องที่หนักหน่วง หรือเรื่องต้องห้ามอย่าง อาชญากรรม เซ็กซ์ การเมือง สงคราม วิทยาศาสตร์ ความขัดแย้งทางชนชั้นหรือเชื้อชาติ ฯลฯ มาเล่าผ่านลายเส้นทั้งในรูปแบบแอบซ่อนไปกับฉากผจญภัยแฟนตาซีอย่างกลมกลืน หรือแสดงเนื้อหาอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา บางเรื่องอ่านแล้วต้องอุทานว่า “นี่มันการ์ตูนจริงๆ หรือ”

ด้วยเหตุที่การ์ตูนมีอำนาจถ่ายทอดจินตนาการไร้ขีดจำกัด ทำให้หลายเรื่องทะลุกรอบศีลธรรมจนกลายเป็นจุดล่อแหลมสำหรับผู้อ่านที่มีวุฒิภาวะไม่ถึง โดยเฉพาะจากการต่อสู้ฆ่าฟันอย่างโหดเหี้ยมหรือฉากเกี่ยวกับเพศที่โจ่งแจ้ง ซึ่งแงหนึ่งเป็นการถ่ายทอดความจริงของชีวิต ทว่าอีกแง่คือจุดขายทางการตลาด แต่ถ้าผู้อ่านบรรลुถึงสิ่งที่การ์ตูนเรื่องนั้นต้องการจะบอก การ์ตูนบางเรื่องมีศักยภาพเป็นถึงคัมภีร์ขัดเกลาศีลธรรม หรือเป็นตำราวิชาการที่ให้สาระความรู้อย่างเพลิดเพลิน

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ ได้คัดสรรการ์ตูนที่สื่อถึงชาติ ชนชั้น ชีวิต ซึ่งพอจะแยกย่อยให้เข้าใจเบื้องต้นได้ดังนี้

ชาติ : อิดิงามิ สาส์น-สัง-ตาย(เมื่อรัฐบาลเล่นบทพระเจ้า คุณคาม เสรีภาพในการมีชีวิตอยู่ของประชาชน), Tekkonkinkreet (การจัดการกับ เด็กกำพร้าที่กลายเป็นเด็กเร่ร่อนสร้างปัญหา), GUNNM เพชฌฆาตไซเบอร์ก และ PLUTO (การปกครองในยุคสมัยที่แยกไม่ออกว่าใครเป็นคนหรือ หุ่นยนต์)

ชนชั้น : The Princess and the Frog(คน-กบ), BLEACH เทพมรณะ (ยมทูต-มนุษย์-วิญญาณ), RAINBOW 7 นช.แดน 2 ห้อง 6 (เจ้าหน้าที่ เรือรบ-ผู้ต้องขัง), Stormy Night(นักล่า-เหยื่อ), คันนะซัง(คนหน้าตาดี-คนขี้เหร่)

ชีวิต : Paprika(การจัดการกับความฝันเพื่อลบลบมด้อย), NANA (ดนตรี-ความรัก-เซ็กซ์-มิตรภาพ), รักใสๆ หัวใจซุ่มมได้(แก้ไขความทรงจำที่เจ็บปวด), UP (ออกเดินทางทำความฝันให้เป็นจริง)

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การสร้างสรรค์การ์ตูน ทั้งลายเส้น บนสิ่งพิมพ์ และภาพเคลื่อนไหวบนจอโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ สามารถ สร้างงานที่งดงามเสมือนจริง เปี่ยมสไตล์ที่หลากหลายขอบเขต ของงานศิลปะแขนงนี้อย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้พื้นที่ของการ์ตูนยังสามารถ พัฒนาได้อีกกว้างไกล

เช่นกันกับงานวิจารณ์การ์ตูนของนายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการ พิมพ์ ได้สร้างคุณค่าใหม่ให้การ์ตูน ด้วยการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของ ชีวิตกับการ์ตูนได้อย่างลึกซึ้ง

สำนักพิมพ์มติชน



คำนิยาม

ดูเหมือนมีข้อสรุปในเมืองไทยแล้วว่า คนแก่(ขนาดผม)ไม่อ่านการ์ตูน ผมสงสัยว่าข้อสรุปนี้คงจริง เพราะไม่เคยเห็นคนวัยผมอ่านการ์ตูนสักที

ทำไมหรือครับ? ง่ายนิดเดียว ก็อ่านไม่ออกไงครับ

การ์ตูนนั้นเป็นภาษาเขียนอีกชนิดหนึ่งซึ่งมนุษย์ต้องเรียนรู้จึงสามารถอ่านออก แน่จนคนอ่านหนังสือออกย่อมสามารถอ่านข้อความในลูกโป่ง และใต้ภาพการ์ตูนได้ทุกคน ถึงไม่คุ้นกับคำอุทานแบบการ์ตูนก็พอเดาได้ หรือถึงเดาไม่ได้ก็ถามผู้รู้ได้ (เท่ากับเปิดพจนานุกรม) เพียงแค่นี้ใครๆ ก็อ่านการ์ตูน “รู้เรื่อง” ทุกคน

แต่ก็ “รู้เรื่อง” การ์ตูนได้ไม่ถึงครึ่ง เพราะเรื่องในการ์ตูนไม่ได้อยู่ที่ตัวหนังสือ หากอยู่ที่ภาพ, เส้น, สีหน้า, ท่าทาง, อารมณ์ของภาพ, เครื่องแต่งกาย, ฉาก ฯลฯ ฉะนั้นหากอ่านภาพไม่ออก อ่านการ์ตูนจึงไม่มีวันสนุก เพราะได้ “เรื่อง” ไปอย่างหยาบๆ เท่านั้น และเนื้อเรื่องหยาบๆ เหล่านี้ก็เป็น “การ์ตูน การ์ตูน” เสียจนไม่รู้จะอ่านไปทำไม

การเรียนภาษากา์ตูนต้องเริ่มกันมาแต่เด็กหรือไม่ผมไม่แน่ใจ แต่ผมแน่ใจว่า ความเพลิดเพลินจากการ์ตูนในวัยเด็กเป็นแรงขับสำคัญใน

การเรียนรู้ภาษาการ์ตูนให้ลึกและกว้างขึ้น ปราศจากประสบการณ์ความ
ผลิตเพลีนนั้น คงไม่มีใครนึกอยากเรียนรู้ภาษาการ์ตูนเพิ่มขึ้นอย่าง
คุณหมอประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

คนแก่รุ่นผมเกิดก่อนการ์ตูนครับ ตลาดหนังสือเด็กในสมัยที่ผมเป็น
เด็ก ยังเล็กเกินกว่าใครจะยอมลงทุนพิมพ์การ์ตูนขาย เพราะต้นทุนต้อง
“กັดบล็อก” ทุกหน้า ทำให้ตลาดที่เล็กอยู่แล้วจะยิ่งเล็กลงไปจนไม่มี
ทางทำกำไร หนังสือเด็กรุ่นผมจึงเต็มไปด้วยตัวหนังสือแทบจะล้วนๆ
(แม้แต่ตัวอักษรก็มีขนาดเท่าตัวอักษรหนังสือผู้ใหญ่) พี่สาวผมอ่านการ์ตูน
Lulu ซึ่งส่งมาขายจากเมืองฝรั่ง แต่ผมก็ไม่ได้อ่าน เพราะอ่านภาษาอังกฤษ
ไม่ออก เขาแปลให้ฟังบ้าง สนุกดี แต่ก็นานๆ ครั้งเท่านั้น

ดังนั้นจึงเติบโตมาในฐานะคนไม่รู้หนังสือ(การ์ตูน)จนถึงทุกวันนี้

ถามว่ารู้สึกถูกกีดกันออกไปจากสังคมหรือไม่ ตอบอย่างตรงไปตรง
มา คือไม่รู้รู้สึกครับ ผมเดาเอาเองว่าคงเป็นความคุ้นเคยกับการถูกกีดกัน
เหมือนคนอ่านหนังสือไม่ออกคุ้นเคย ในสังคมปัจจุบัน เราสื่อสารกันด้วย
ตัวหนังสือเยอะมาก ไม่ใช่เฉพาะแต่ป้ายชื่อถนน(ซึ่งกลายเป็นความจำเป็น
เสียแล้ว ทั้งเพราะเรามีถนนมากขึ้น และเพราะเรามีคนซึ่งไม่ใช่คนท้องถิ่น
มากขึ้น) แต่โฆษณา, คำเตือน, คำสั่ง, ฯลฯ ก็ล้วนเป็นตัวหนังสือทั้งสิ้น
เป็นเสียงดังกึกก้องอยู่รอบตัวที่คนอ่านหนังสือไม่ออกไม่เคยได้ยิน แต่
ก็คุ้นเคยกับความเจียบเช่นนี้เหมือนคนหูหนวก เอาตัวรอดได้จากการ
รับสารที่ไม่ได้ส่งผ่านตัวหนังสือ เช่นสีแดงและเครื่องหมายตกใจ คงต้อง
มีอะไรที่ต้องระวังอยู่แถวนั้นเป็นแน่

แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสารภาพว่า ได้อ่านวิจารณ์การ์ตูนของ
คุณหมอประเสริฐครั้งนี้แล้ว เริ่มรู้สึกอึดอัดเสียแล้วละครับ เพราะรู้ว่า
ตัวถูกกีดกัน(โดยไม่มีใครกีดกัน)ออกไปจากสังคมส่วนหนึ่ง คือไม่อาจรับ
ความหมายทางสังคมที่ผู้คนสื่อแก่กันผ่านการดูได้อย่างคนอื่น

ภาษาการ์ตูนถูกใช้มากขึ้น นอกหนังสือการ์ตูนนะครับ เช่นบนออก

หรือปกเสื้อผู้หญิง, บนป้ายโฆษณาทุกชนิด, บนเน็ตไต้ผู้ชาย, รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ต่างๆ ด้วย ทั้งหมดเหล่านี้ต้องการสื่ออะไรก็ไม่ทราบ เพราะผมรับสารอย่างนี้ไม่เป็น จึงเพิ่งเริ่มจินตนาการถึงความรู้สึกของคนอ่านหนังสือไม่ออก หรือคนหูหนวกในสังคมปัจจุบันได้เป็นครั้งแรก

เพราะไม่เคยอ่านการ์ตูน จึงไม่รู้ว่าการ์ตูนพูดอะไร จนกระทั่งได้อ่านบทวิจารณ์ของคุณหมอประเสริฐในครั้งนี้ (ก็เป็นตัวหนังสืออีกนั่นแหละ) อ่านแล้วรู้สึกตกใจนะครับ ไม่แต่เพียงผมหูหนวกกับภาพการ์ตูนที่พบได้ในท้องถนนเท่านั้น แต่ยังหูหนวกกับวรรณกรรมอีกชนิดหนึ่งซึ่งกลายเป็นสื่อสำคัญของโลกปัจจุบันไปเสียแล้วได้ด้วย

คนสื่อความที่มีประเด็นสำคัญมากๆ อย่างที่หมอประเสริฐพูดถึงกัน โดยผ่านการ์ตูน อย่างเดียวกับที่ผ่านนวนิยาย, บทความ และงานวิชาการ จำนวนของหนังสือการ์ตูนซึ่งถูกพิมพ์ขึ้นทั่วโลกมีปริมาณไม่น้อยกว่างานเขียนตัวหนังสือสักเท่าไร แต่คนรุ่นผมหลุดออกไปจากวงจรของข่าวสารข้อมูลประเภทนี้โดยสิ้นเชิง

หมอประเสริฐไม่ได้เขียนวิจารณ์การ์ตูนเล่มนี้เล่มแรก แต่เขียนมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เล่ม คนเราจะเขียนและพิมพ์ประเด็นเดียวกันต่อเนื่องมาเป็น ๕-๖ เล่มได้ ก็แสดงอยู่แล้วว่าหมอประเสริฐมีแฟนาแฟนมากล้นเพียงใด คำนิยมจึงไม่มีหน้าที่ส่งเสริมยอดขายอย่างแน่นอน ผมจึงขอถือโอกาสพูดอย่างคนไม่เคยอ่านการ์ตูนถึงอะไรอื่นที่ไม่ได้อยู่ในงานเขียนของคุณหมอโดยตรง นั่นคือ **“วิทยาศาสตร์สมัยใหม่”**

วิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในการ์ตูน (เท่าที่หมอประเสริฐนำมาพูดถึง) นั้นที่จริงแล้วคือเทคโนโลยี หรือการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาในชีวิตของมนุษย์ แต่คนทั่วไปซึ่งแม้มีปัญหาก็ต้องแก้ในชีวิตเหมือนกัน หากไม่มีพลังที่จะใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาสร้างคำตอบได้สักเท่าไรหรอกครับ เพราะคนทั่วไปไม่มีอำนาจ ไม่ใช่

อำนาจเงินเพียงอย่างเดียวในระดับ ที่สำคัญก็คืออำนาจจัดการ

ด้วยเหตุดังนั้น ปัญหาในชีวิตที่เทคโนโลยีถูกใช้ให้เข้ามาตอบ จึงเป็นปัญหาชีวิตของรัฐ หรือชีวิตของทุนเป็นส่วนใหญ่ เพราะรัฐและทุนเท่านั้นที่มีอำนาจเพียงพอจะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อตอบปัญหาชีวิตของตนได้ จริงอยู่ปัญหาชีวิตของทุนอาจสอดคล้องกับปัญหาชีวิตของคนทั่วไป เช่นความจำเป็นของชีวิตสมัยใหม่ ทำให้ใครๆ ก็อยากมีอำนาจที่จะติดต่อกับใครได้ในทุกที่และทุกเวลา ทุนจึงสร้างโทรศัพท์มือถือเข้ามาตอบโจทย์ แต่ที่จริงแล้วโจทย์ของทุนไม่ใช่ว่าการติดต่อสื่อสาร แต่เกี่ยวกับการทำกำไรจากการติดต่อสื่อสารต่างหาก โจทย์ที่ต่างกันทำให้คำตอบที่ได้ไม่ลงตัวแก่ทุกฝ่ายเหมือนกันหมด

เรารู้กันอยู่แล้วว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีฐานบนวิทยาศาสตร์ กำลังกลายเป็นสิ่งแวดล้อมในชีวิตและสังคมของผู้คนมากขึ้น มากเสียจนสิ่งแวดล้อมที่เรารู้จักและคุ้นเคยในปัจจุบันจะไม่ใช่อีกต่อไปแล้ว ผมคิดว่านิยายวิทยาศาสตร์จำนวนมากอาศัยประเด็นนี้เป็นหลัก คือชีวิตและปัญหาของชีวิตในสังคมที่มีสิ่งแวดล้อมใหม่ภายใต้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะเป็นอย่างไร และจะถูกแก้โดยตัวละครในเรื่องอย่างไร เพียงแต่ว่าตัวละครในเรื่องยังมีโลกทรรศน์บางอย่าง และระบบคุณค่าบางอย่างที่เหมือนกับผู้อ่านในปัจจุบัน ไม่อย่างนั้นก็สื่อความกันไม่ได้กับผู้อ่าน

การ์ตูนวิทยาศาสตร์เท่าที่ผมได้อ่านจากงานวิจารณ์ของคุณหมอ ในหนังสือเล่มนี้ ก็เป็นอย่างไรว่าแหละครับ คือรัฐและทุนมีสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ให้ชีวิตคน เช่นรัฐสร้างความรักชาติด้วยการฉีดสารเคมีที่จะระเบิดในเวลาหนึ่ง แก่ใครก็ไม่มีใครรู้่นอกจากรัฐ แล้วแจกความกลัวตายให้แก่คนหนุ่มสาวโดยทั่วหน้า เพื่อทำให้ชีวิตมีแก่นสารก่อนตาย นี่เป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ แต่ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครก็ยังคงเหมือนผู้อ่านซึ่งมีชีวิตในสมัยปัจจุบัน ว่าที่จริงปัญหาว่าชีวิตถูกไข้อย่างไรแก่นสารนั้น

เป็นปัญหาปัจจุบันด้วยซ้ำ เพราะผมได้ยินคนแก่ญี่ปุ่นบ่นวัยรุ่นของตน
เองว่าใช้ชีวิตที่ไร้แก่นสารอยู่เสมอ จนพากันวิตกว่าญี่ปุ่นกำลังเสื่อม
เพราะคนรุ่นใหม่คิดถึงแต่ตัวเอง ไม่เคยคิดถึงส่วนรวมเลย

บริษัทเล็กใช้“ชาติ”เป็นเครื่องมือในการแข่งขันผลประโยชน์กัน แต่
สร้างกองทัพอากาศขึ้นมาถึงกันเอง ก็เป็นสิ่งแหวดล้อมใหม่(ที่ดีเหมือน
กัน) อยากได้ความมั่นคงด้านน้ำมันดิบ ก็ส่งฝูงบินไปยังกันบนฟ้า แทนที่
จะเอาลูกหลานของคนไม่รู้ไม่เห็นไปตายในอิรัก) แต่ชีวิตและความตาย
ของตัวละคร ก็ยังมีความหมายเหมือนเดิม ไม่อย่างนั้นจะสื่อความกับเรา
ผู้อ่านในปัจจุบันได้อย่างไร

การ์ตูนวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องของอนาคต จึงบอกอะไรเกี่ยวกับ
ปัจจุบันมากมาย

นิธิ เอียวศรีวงศ์

๑๔ กันยายน ๒๕๕๓



คำนำผู้เขียน

การ์ตูนที่รักเล่มนี้เป็นเล่มที่ 7 แล้ว

ผมเริ่มเขียนบทวิจารณ์การ์ตูนเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2539 เรื่องแรกที่ได้รับการตีพิมพ์คือ **โคนัน** ขณะนั้นโคนัน ฉบับลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์วิบูลย์กิจเพิ่งจะวางแผงได้ 6 เล่ม ปัจจุบันโคนันก็ยังไม่ยอมจบ!

อันที่จริงผมเขียนบทวิจารณ์เรื่อง **โจโจ ล่าข้ามศตวรรษ** เป็นเรื่องแรก เขียนเสร็จส่งให้คุณสุภาวดี หาญเมธี บรรณาธิการบริหารนิตยสาร 'ไลฟ์แอนด์แฟมิลี่'(ในสมัยนั้น) คุณสุภาวดีแก็ต้้นฉบับกลับมาหลายทีระหว่างนั้นผมก็เขียนเรื่องอื่นๆ ส่งกลับไป ปรากฏว่าบทวิจารณ์เรื่องโคนันได้รับการตีพิมพ์ก่อน

ผมเริ่มเขียนบทวิจารณ์การ์ตูนเพราะไม่เห็นใครเขียน ทั้งที่มีเรื่องน่ารู้ น่าค้นหาในการ์ตูนมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ์ตูนญี่ปุ่น ผมเคยอ่านบทวิจารณ์การ์ตูน การผจญภัยของแต้แต้ ของ **แอร์เซ่** เขียนเป็นภาษาอังกฤษโดยศาสตราจารย์ด้านวรรณกรรมคนหนึ่งนานมาแล้ว จึงรู้ว่าการ์ตูนมิใช่สื่อบันเทิงไร้สาระที่อ่านแล้วทิ้ง บทวิเคราะห์แต้แต้และแอร์เซ่นั้นรุนแรง แต่ถึงอย่างไรผมก็รักแต้แต้และระลึกถึงแอร์เซ่เสมอ

มา ในฐานะที่เขาเขียนการ์ตูนแต่งแต่งมาเป็นเพื่อนของผมเมื่อวัยเด็ก

คุณเสถียร จันทิมาธร โทรศัพท์มาปลุกผมจากที่นอนในเช้าตรู่วันหนึ่ง ผมจัวเจียดตื่นมาเพื่อรับข่าวสั้นๆ ว่าช่วยเขียนให้มติชนสุดสัปดาห์หน่อยนะครับ เมื่อเขียนให้คุณสุภาวดีตั้งชื่อคอลัมน์ว่า “การ์ตูนกะลูกรัก” เมื่อเขียนให้คุณเสถียรตั้งชื่อคอลัมน์ว่า “การ์ตูนที่รัก” เกดี

เขียนบทวิจารณ์การ์ตูนมาเรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ.2553 เคยฝันว่าวงการวิจารณ์การ์ตูนจะมีความเคลื่อนไหว มีนักวิชาการและนักวิจารณ์การ์ตูนปรากฏขึ้นจำนวนมากอย่างคึกคัก แต่ก็เปล่า มีคอลัมน์ที่เขียนถึงการตูนมากขึ้น มีคอลัมน์วิจารณ์การ์ตูนบ้าง มีวิทยานิพนธ์ว่าด้วยการ์ตูนบ้าง แต่ทั้งหมดยังน้อยนิดเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีประชาธิปไตยและมีเสรีภาพทางปัญญา ปริมาณหนังสือการ์ตูนในท้องตลาดประเทศไทยทุกวันนี้มีมากกว่ามากจนตามอ่านไม่ทัน แต่แวดวงวิจารณ์ยังคงเงียบเหงากว่าที่ควร

เสรีภาพเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพที่จะคิด พูด และเขียน เมื่อหนังสือ **ลунบุญมีระลึกชาติ** ของอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ได้รับรางวัลปาล์มทองคำซึ่งเป็นรางวัลสูงสุดของเทศกาลประกวดหนังสือเมืองคานส์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553 ผมเป็นคนหนึ่งที่ตื่นเต้นมากเป็นพิเศษเพราะรู้ว่าหนังสือก่อนหน้านี้นี้คือ **แสงศตวรรษ** มีปัญหาเกี่ยวกับกองเซ็นเซอร์หลายฉากจนกระทั่งไม่สามารถขายได้ในบ้านเรา เมื่อเขาไม่สามารถใช้ปัญญาที่นี่ เขาจึงต้องไปใช้ปัญญาที่อื่นและเป็นที่ยอมรับของที่อื่นด้วย

หากสังคมไร้เสรีภาพ ยากที่คนในสังคมจะพัฒนา วัฒนธรรมการวิจารณ์ยิ่งไม่ต้องพูดถึง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การ์ตูนทุกเรื่องสามารถนำเข้าสู่วงวิจารณ์ได้อย่างน่าตื่นเต้น แม้ว่าการ์ตูนมักเล่าเรื่องราวการผจญภัยเสียมาก อ่านเพลินและนึกว่าไม่มีอะไรนอกจากการผจญภัยบ่อยครั้งที่ความสนุกสนานท่วมท้นจนบดบังเนื้อหาหรือแก่นของเรื่อง

ซ่อนอยู่ภายใต้ หากเมื่อชุดคั่นดูแล้วเราจะพบว่าการ์ตูนทุกเรื่องพูดเรื่อง “ชีวิต” การ์ตูนไซไฟจำนวนมากพูดเรื่อง “ชนชั้น” และการ์ตูนจำนวนหนึ่งพูดเรื่อง “ชาติ”

ในหนังสือเล่มนี้ผมจะชอบบทวิจารณ์เรื่อง **Bleach เทพมรณะ** เป็นพิเศษ จึงเขียนได้ต่อเนื่องยาวถึงหกตอน แล้วบังคับตัวเองให้จบทั้งที่เรื่องราวของเทพมรณะยังน่าตื่นเต้น สนุกสนานและน่าวิเคราะห์วิจียอย่างมาก โครงสร้างชั้นอำนาจของบ้านเราไม่ต่างอะไรจากที่ปรากฏในเทพมรณะ เป็นโครงสร้างชั้นอำนาจที่ผู้ฟังแต่ก็มีพลังที่จะดูกลืนทุกสรรพสิ่งไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรบุคคลเข้าสู่วังวนแห่งอำนาจนั้น คนดี ๆ หลายคนเปลี่ยนไปเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น เพราะตัวโครงสร้างนั่นเอง อะไรๆ ในราชการไม่ว่าจะเป็นการบริหารงบประมาณ การประมูลสิ่งก่อสร้าง การเที่ยวดูงานต่างประเทศ ฯลฯ ล้วนเป็นกิจกรรมที่ดูดเอาเงินและหยาดเหงื่อแรงงานของประชาชนชั้นล่างผ่านชนชั้นกลางไปใช้โดยสิ้นเปลืองเพื่อประโยชน์ของพวกเขาเพียงอย่างเดียว ถ้าชนชั้นสูงเป็นเทพจึงเป็นเทพมรณะ

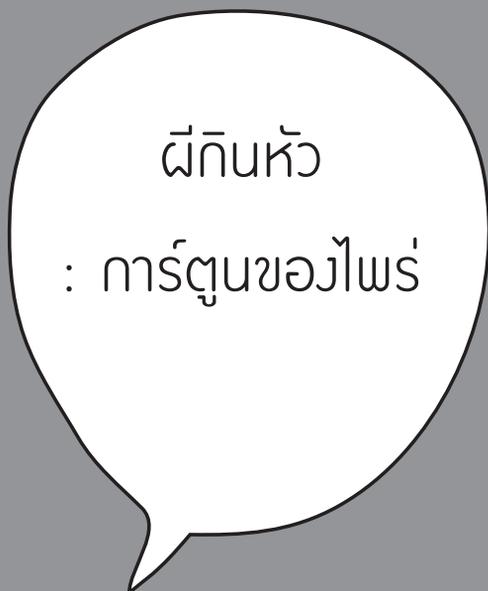
การ์ตูนที่รักเล่ม 7 จะเล่าเรื่องราวของชาติ ผ่านชนชั้น ไปถึงชีวิตของผู้คน

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

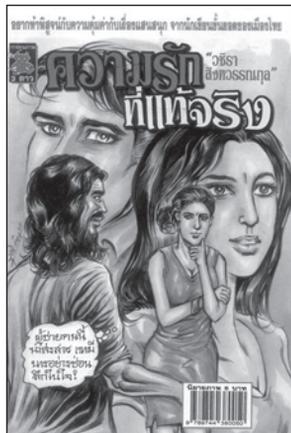
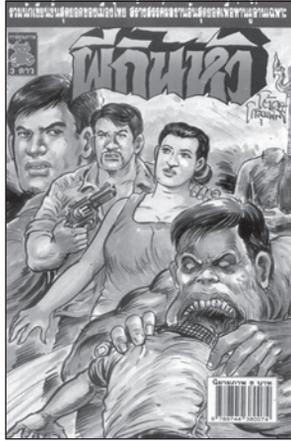
23 กรกฎาคม 2553



การ์ตูนแห่งชาติ
ชนชั้น ชีวิต



ฝึกนิ้ว
: การ์ตูนของไพร์



“การ์ตูนเล่มละบาทอุบัติขึ้นบนแผงหนังสือของเมืองไทย ก่อนปี พุทธศักราช 2520 เล็กน้อย ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนนักว่าสำนักพิมพ์ ไหนเป็นผู้เริ่มต้นตีพิมพ์ก่อน แต่ในด้านยอดขายแล้ว การ์ตูนเล่มละบาท ของสำนักพิมพ์บางกอกสาส์นดูจะโดดเด่น แข่งหน้าเล่มละบาทจากสำนักพิมพ์คู่แข่งเจ้าอื่นๆ ในยุคเดียวกัน ว่ากันว่าในยุครุ่งโรจน์แล้ว เดือนหนึ่งมี การ์ตูนเล่มละบาทจากหลายๆ เจ้า วางแผงนับล้านเล่มเลยทีเดียว”

ข้อความข้างต้นคัดลอกจากหน้า 51 ของหนังสือ **ประวัติย่อการ์ตูนไทย** เขียนโดย นิรวาณ คุระทอง สำนักพิมพ์ เล็ทส์ คอมมิค (LET'S COMIC)

การ์ตูนเล่มละบาทซึ่งปัจจุบันมีราคาเล่มละห้าบาทแล้วหาซื้อได้ตามแผงหนังสือขนาดเล็กทั่วไปรวมทั้งร้านสะดวกซื้อหลายๆ แห่ง เป็นการ์ตูนที่มีรูปเล่มและลายเส้นเฉพาะตัว คนอ่านมักเป็นชนชั้นแรงงาน เกษตรกร ลูกจ้างรายวัน แม่ค้า รวมทั้งนักเรียนนักศึกษาบ้านนอกบางส่วน ที่อยากอ่านการ์ตูนแต่ไม่สามารถสู้ราคากา์ตูนญี่ปุ่นหรือการ์ตูนแนวได้

จะว่าการ์ตูนเล่มละบาทเป็นของไพร่ก็ได้ครับ

ปรากฏการณ์การ์ตูนเล่มละบาทซึ่งมีนักอ่านส่วนใหญ่เป็นชนชั้นล่างช่วยตอกย้ำความจริงที่ว่าการ์ตูนเป็นงานศิลปะที่มีความเป็นสากลสามารถเสพได้ทั้งชนชั้นสูง ชั้นกลาง และชั้นล่าง ทั้งที่มีหรือไม่มีการศึกษา รวมทั้งอ่านได้ทุกชาติทุกภาษา การอยู่รอดของการ์ตูนเล่มละบาทมานานกว่าสามสิบปีแสดงให้เห็นว่าเนื้อเรื่องผีๆ หรือผัวๆ เมียๆ ที่มีพล็อตต่ายๆ ไม่ซับซ้อน และจบในเล่มบางๆ เล่มเดียวนี้ เป็นที่ต้องการมากเกินคาด จะถึงล้านเล่มต่อเดือนจริงหรือเปล่าก็เกินคาดเดา

คนส่วนใหญ่หรือสื่อกระแสหลักมักโจมตีการ์ตูนเล่มละบาทว่าเป็น “ศิลปะราคาถูกของศิลปินชั้นต่ำ” ลายเส้นอุบาทว์ เนื้อเรื่องตื้นเขิน เนื้อหาไม่มีสาระไปจนถึงมอมเมา คำหมีนประมาทเหล่านี้มิใช่ความจริงเสียทั้งหมด แท้จริงแล้วการ์ตูนไทยเล่มละห้าบาททุกวันนี้ลายเส้นไม่ต่างกับอุบาทว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแส “อะไรก็ต้องโบราณ” กำลังมาแรงกลับขับเน้นให้ลายเส้นการ์ตูนไทยโบราณของการ์ตูนเล่มละบาทดูดีมีรสนิยมมากขึ้นทีเดียว

การ์ตูนไทยเล่มละห้าบาทยังคงเล่มเดียวจบแต่เนื้อเรื่องไม่ถึงกับตื้นเขิน ในทางตรงข้ามกลับมีการผูกปมยกย่อนเล็กน้ยก่อนที่จะคลี่คลายรวดเร็วแล้วจบทันทีเสมอ เนื้อหาก็คือเป็นอย่างไรที่อ่านแล้วไม่ได้อะไรมากนักนอกจาก “ความสนุก” แต่ก็ต้องยอมรับว่าสนุกใช้ได้เกือบทุกเล่ม

ลองเดินแผงสุ่มอ่านสักสองสามเล่มเถอะครับ รับรองได้ว่าสนุกทุกเล่ม เบาสมองผ่อนคลาย

ผมใช้เวลาระหว่างวันแฉะแผงหนังสือยืนอ่านการ์ตูนเล่มละห้าบาทเมื่อมีโอกาส ก็ไม่เคยผิดหวังถึงกับต้องร้องยี้สักครั้ง กลับรู้สึกสนุกและผ่อนคลายในเวลาแสนสั้น หลายครั้งยืนอ่านเสร็จก็ต้องซื้อกลับบ้านบ้างด้วยความเกรงใจว่าเอาแต่ยืนอ่านคงไม่เหมาะ คิดดูแล้วก็เห็นใจศิลปินและสำนักพิมพ์ว่าจะขายได้อย่างไรถ้าทุกคนอ่านหนังสือเร็วเหมือนๆ กัน

หมด

ชนชั้นล่างอ่านหนังสือไม่เร็ว อีกทั้งชนชั้นล่างไม่มีเวลาว่างระหว่างวันเหมือนคนชั้นกลางเป็นแน่ ดังนั้นการอ่านเล่มละห้าบาทจึงยังขายได้เรื่อยๆ ลองสังเกตชาวบ้านที่นักรอคุณหมอออกตรวจตามโรงพยาบาลต่างๆ หรือสังเกตญาติผู้ป่วยระดับชาวบ้านที่มาเฝ้าไข้ผู้ป่วยตามเตียงในโรงพยาบาลรัฐจะพบว่าหลายคนนั่งอ่านการ์ตูนเล่มละบาทฆ่าเวลา

ครั้งล่าสุดผมสู่มมาสามเล่ม เลือกลงมาสามแนวยอดนิยม คือ **เรื่องผี เรื่องอาชญากรรม และเรื่องผิวเมีย** ยังคงสนุกทุกเล่มแบบเร็วๆ เช่นเคย

เล่มที่ 1 “**ผีกินหัว**” ของ ไต้ด โกสุมพิสัย สำนักพิมพ์สามดาว แค่อธิบายเรื่องก็พอแล้ว

เรื่องนี้เล่าเรื่องแก๊งตดเศียรพระไปขายพ่อค้าชาวต่างประเทศ พลันที่เศียรพระหลุดออกผีร้ายลายเส้นการ์ตูนฝรั่งก็ออกอาละวาดทันที ดูขัดตาไม่ไปด้วยกันกับลายเส้นชาวบ้านไทยในชนบทยิ่งนัก

จึงว่าอ่านแล้วสนุกได้ทุกครั้ง

ผีร้ายที่หลุดออกมาจากเศียรพระไลกินหัวคนตามชื่อเรื่อง มันสังหารของโจรตดเศียรพระนั่นเอง เมื่อโจรตดเศียรพระกลับบ้านไปหาเมีย มันให้ใช้เมียหลอกล่อเหยื่อมาให้กินหัวอีก เหยื่อรายหนึ่งกลับเป็นตำรวจที่กำลังทำคดีฆาตกรรมตดหัวในวัด อีกทั้งยังเคยมีสัมพันธ์สวาทกับเมียโจรอีกต่างหาก เมียโจรจึงต้องต่อสู้ครั้งสุดท้ายเพื่อตัดสินชะตาเพมินิสต์ (feminist-สตรีนิยม) ระดับชาวบ้าน

บอกแล้วว่าพล็อตไม่ตื่นเงิน

ลายเส้นที่แสดงให้เห็นกรรมวิธีเลื่อยเศียรพระจนขาดน่าจะทำให้หนังสือเล่มนี้ติดเรตอาร์ได้สบายๆ อ่านแล้วชวนไม่สบายใจมากกว่าเรื่องผีๆ เสียอีก

เล่มที่สอง “โหด...ไม่ใช่ผม” โดย กำปิง สำนักพิมพ์สามดาว อันนี้
ชื่อแบบฮ่องกง

เล่มนี้เป็นแนวอาชญากรรม เล่าเรื่องพนักงานรักษาความปลอดภัย
ที่ทำหน้าที่ตรวจรถเข้าออกหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งถูกหลอกใช้ให้ฆ่าเศรษฐี
คนหนึ่ง เนื้อเรื่องเริ่มต้นด้วยฉากพนักงานรักษาความปลอดภัยซึ่งเป็น
พระเอกของเราต้องหนีการตามล่าของตำรวจกระเซอะกระเซิงก่อนที่จะ
แพลซแบ็คกลับไปตอนที่เริ่มต้น

เขาถูกเพื่อนที่ทำงานเป็นคนขับรถของเศรษฐีหลอกให้ฆ่าเศรษฐี
โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก่อนที่จะค้นพบว่าคนขับรถตัวร้ายมีสัมพันธ์ลึก
กับภริยาท่านเศรษฐีด้วย แค้นที่ถูกหลอกจึงต้องชำระ แม้ว่า...โหดจะไม่ใช่
ผม

จะเห็นว่าพล็อตเรื่องไม่ตื่นเงิน ออกจะซับซ้อนเกินคาดเดาเล็กน้อย
ด้วยซ้ำ ที่สำคัญคืออ่านเพลินจบทันทีไม่หนักสมองคุ่มค่าเกินราคาห้าบาท
เป็นที่ยิ่ง

ยังไม่นับว่าเรื่องนี้ฆ่ากันด้วยการกระโดดผ่านมือถือ

เล่มที่สาม “ความรักที่แท้จริง” ของ วชิรา สิงหวรรณกุล เล่มนี้
เป็นการ์ตูนแนวนิยายโรแมนติก

เล่าเรื่องสาวใหญ่ที่ตกหลุมรักชายหนุ่มอายุน้อยกว่า หนังสือเริ่มเรื่อง
ด้วยการย้อนอดีตของสาวใหญ่ว่าผจญชะตากรรมส่วนตัวและชะตากรรม
รักอะไรมาบ้าง การมาหลงรักน้องชายจึงมีที่มาที่ไปไม่มั่ว แม้ว่าน้องชาย
จะดูซึ่มเศร้าอยู่เกือบตลอดเวลาก็ตาม

เธอทำดีกับน้องชายเสมอและขอแต่งงานด้วยในที่สุด ทั้งสอง
ครองรักและทำดีต่อกันเป็นที่น่าอัศจรรย์ แต่อนิจจาหาใครล่วงรู้ทั้งสองไม่
เคยมอบกายให้แก่กันฉันสามีภรรยาเลย

วันหนึ่งชายหนุ่มป่วยเป็นโรคเอดส์ตาย เธอถูกครอบครัวของชาย

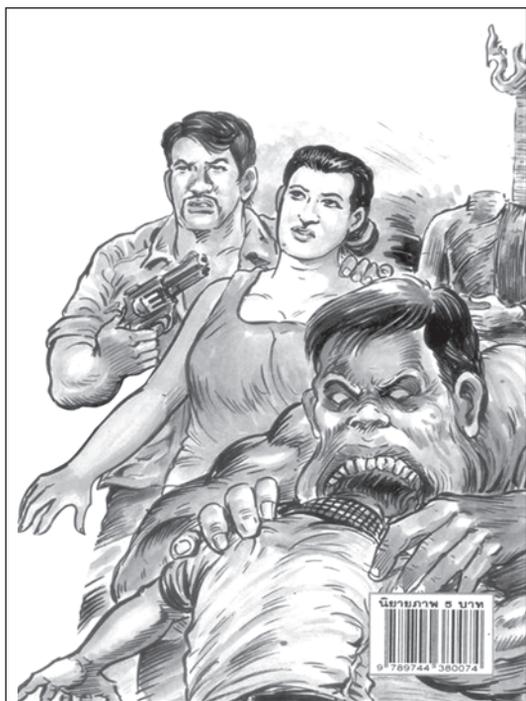
หนุ่มกล่าวโทษว่านำเชื้อเอดส์จากสามีเดิมมาติด ขณะเดียวกันก็ถูกครอบครัวตนเองต่อว่าหาว่าไต่ต่ามีผิวอายุน้อยจนต้องติดเชื้อ มีแต่เธอที่รู้ว่าชายหนุ่มสามีของเธอไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับเธอเลยสักครั้ง

นี่แหละ ความรักที่แท้จริง

การ์ตูนเล่มละบาทเป็นของชนชั้นล่าง ชนชั้นล่างทุกวันนี้มีมือถือกันทุกคน มีทีวีให้ดูละครที่มีบทบาทคนชนชั้นสูงตบตีกันทุกคืน มีเคเบิลทีวีที่ท้องถิ่นให้ดูหนังฝรั่งพากย์ไทยทุกเรื่อง ดังนั้นพวกเขาจึงมิใช่ชนชั้นล่างที่ไม่รู้อะไรเหมือนแต่ก่อน พวกเขาเป็นชนชั้นล่างที่รู้อะไรมากกว่าที่ชนชั้นกลางคิดว่ารู้ว่าพวกเขารู้อะไร การเขียนการ์ตูนเล่มละบาทให้พวกเขาอ่านจึงไม่สามารถเขียนแบบสุกเอาเผากินเหมือนแต่ก่อน กลับต้องมีกลวิธีการเล่าและพล็อตเรื่องที่ซับซ้อนมากกว่าเดิม

เราอ่านการ์ตูนการ์ตูนก็อ่านเรา การ์ตูนเล่มละบาทก็มีใช้ข้อยกเว้นครับ

๓๓<





The Princess
and the Frog
: กบที่ไม่ทำหน้าที่ของกบ



Walt Disney
PICTURES

THE
PRINCESS
AND THE
FROG

HOLIDAY 2009

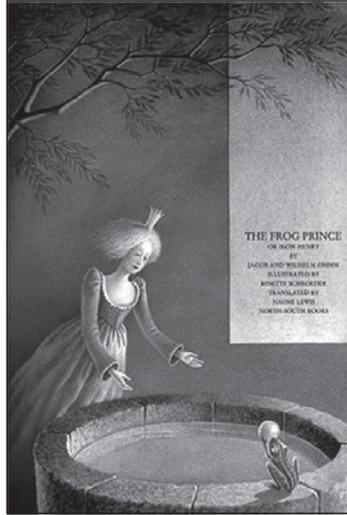
ก่อนที่จะพาไปดูการ์ตูนสองมิติแบบเก่าเรื่องใหม่ของดิสนีย์เจ้าเก่า เรามาทบทวนนิทานกริมม์เรื่อง “เจ้าชายกบ” กันก่อน ชื่อเต็มๆ คือ The Frog King or Iron Heinrich เล่าโดยพี่น้องตระกูลกริมม์ (The Brothers Grimm) เป็นหนึ่งในนิทานที่ได้รับความนิยมสูงสุดมานานกว่าสองร้อยปี

คนส่วนใหญ่รู้จักเรื่องเจ้าชายกบ ต่างประเทศเองก็เรียกนิทานเรื่องนี้ในเวลาต่อมาว่า The Frog Prince ดูเหมือนโลกจะลืมเรื่องราวของคนรับใช้ที่ชื่อ “ไฮนริก” ในครั้งหลังไปเสียแล้ว แม้ว่าการ์ตูนดิสนีย์เรื่องใหม่จะมีบทของบ่าวรับใช้เจ้าชายแต่ก็มีใช้ด้วยบริบทเดิม

นิทานกริมม์เล่าว่ากาลครั้งหนึ่งพระราชองค์หนึ่งมีพระธิดาเอาแต่ใจนางหนึ่ง วันหนึ่งพระธิดาไปเล่นโยนลูกบอล (แสนน่ารัก) ที่ริมบ่อน้ำในป่า ลูกบอลพลัดตกจมลงไปใบบ่อน้ำ พระธิดาร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่ที่ริมบ่อไม่ยอมเลิกกรา กบตัวหนึ่งอาสาจะดำน้ำลงไปนำลูกบอลขึ้นมาให้

แต่กบขอสัญญาที่จะได้อยู่กับพระธิดา กินข้าวจากจานทองคำบนโต๊ะเดียวกันและนอนร่วมหมอนบนเตียงเดียวกัน พระธิดารู้ว่านั่นเป็น

คำขอที่เป็นไปไม่ได้จึงรับปากส่งเดชไปอย่างนั้น เมื่อกบนำลูกบอลขึ้นมาคืนให้แล้ว พระธิดาได้ลูกบอลก็วิ่งกลับปราสาทแล้วลืมสัญญาที่ให้ไว้แก่กบ (แสนน่าเกลียด) นั้นเสีย



วันต่อมาขณะที่พระธิดากำลังเสวยอาหารจากจานทองคำ กบได้มาเคาะประตูปราสาททวงถามสัญญา เมื่อพระราชาทราบเรื่องก็สั่งสอนบุตรสาวให้รักษาสัญญาด้วย พระธิดาจึงไปเปิดประตูนำกบมาร่วมโต๊ะอาหารอย่างไม่เต็มใจ เมื่อกบอิ่มแล้วก็ขอขึ้นห้องนอน พระธิดาจึงนำกบขึ้นห้องนอนไปโยนไว้มุมห้องด้วยความขะเซียง

กบยังคงทวงถามสัญญาที่จะได้นอนร่วมหมอนบนเตียงเดียวกัน ถึงตอนนี้พระธิดาเหลืออดคว่ำกบได้ก็ขว้างติดฝากำแพงโดยแรง กบจึงคืนร่างเป็นเจ้าชายรูปงามในทันที คืนนั้นเจ้าชายและเจ้าหญิงได้นอนร่วมหมอนบนเตียงเดียวกัน

เช้าวันถัดมา ไฮน์ริกก็คนรับใช้ของเจ้าชายนำรถม้าโอ้อ่ามารับเจ้าชายและเจ้าหญิงเสด็จกลับอาณาจักร เมื่อรถม้าแล่นไปได้สักพักหนึ่ง